

OPŁYNAĆ (23) *vb pf*

o prawdopodobnie jasne (tak w o-).

inf opłynąć (1). ◇ *fut 3 sg* opłynie (5). ◇ *3 pl* opłyną (1). ◇ *praet 3 sg m* opłynął (2). *f* opłynęła (5). *n* opłynęło (3). ◇ *3 pl subst* opłynęły (5). ◇ *plusq 3 sg f* była opłynęła (1). ◇ [*con 3 sg f* by opłynęła.]
Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVI w.*

I. Intransit. (19) :

1. *Oblać się, pokryć się; irrigare PolAnt; redundare Cn* (9) : [Wpuścić ná rolę oraną wodę mętną/ tak iżby wżytką opłynęła *Cresc 1571 483.*]

Zwrot: »krwią (a. we krwi) opłynąć« = *irrigare in sanguine PolAnt* [szyk 4:1] (5): We krwi frogich okrutnikow zyemiá tu opłynie *LubPs* gg6; Pátrzayże iáko opłynęło [ciało] zewłżąd oną przenapiękniefzją á niewinną krwią íwoią. *RejPos* 105v; *BudBib Iudith* 9/2; *KochOdpr* Dv; Od nog naświętfzych/ áż do wierzchu iego głowy/ wżytko ciało krwią opłynęło *ArtKanc* E9.

»łzami opłynąć« (1): Moyá pościel goła łává/ Lzami opłynęła ítrává *BielKom* G2.

»powodzią opłynąć« (1): DEukálion Krol Theśfállicki w Grecyey/ íyn Prometeufzá wielkiego thego czáfu był/ zá ktorego pánowania wżytká Grecya byłá powodzyą opłynęła/ ták iż wiele ludzi/ miał y zamków potopiła *BielKron* 23v.

»opłynąć wodą« (1): ále w ten czás trzy dni defzcz ízedł nieprzeftáiąc/ wżędzie woýfko Tureckie opłynęło wodą *BielKron* 253.

W przen [czym] (1) : Wżytki polá/ y wżytki drogi pełne były/ Drzewá/ wśi/ y págorki ludem opłynęły. *StryjWjaz* B2.

2. *Wezbrać; wylać, rozlać się; supernatare PolAnt; abundare Vulg; redundare, superfluere Cn* [w tym: na kogo, na co (3)] (5) : Wody opłynęły obfićie ná głowę moię/ á mowiłem/ Zginąłem. *BibRadz Ier* 3/54.

Zwrot: »krwią opłynąć« (2): *BielKom* B3v; Ná ten czás y byłtry ítrumień obfitą krwią opłynie/ Gdzye íe wielkość nieprzyyaciól przed tym Pánem ochynie *LubPs* Z3v.

Przen (2) :

Fraza: »łaska boża opłynęła« = *gratia Dei abundavit Vulg* (2): Iż iáko przez iednego człowieká vpadek y niepołufzeńftwo/ grzech y śmierć wełzła: ták też záś/ przez iednego człowieká/ łáfká Boża y dar z łáfkí y íprawiedliwość y żywot opłynęła ná wielu *CzechEp* 295; ábowiem iefli przeftęptwem iednego wiele ich pomárło: dáleko więcey ná wiele ich opłynęła łáfká Boża y dar/ z łáfkí oney iednego człowieká Iefufá Chríftufá. *WujNT Rom* 5/15.

3. *Splynąć z góry, odpłynąć, opaść; decidere PolAnt* (3) :

Zwrot: »z trzaskiem opłynąć« (1): Sekty Kácerfkie od prawdyKátolickiey iáko śnieg od fłońcá táią: y według Auguftyńá ś. te gwałtowne potoki ítrzaskiem opłynęły/ y nie znáć by kiedy były/ kiedyby nie po zoftálych poczynionych ízkodách *PowodPr* 56.

Przen (2) :

opłynąć z kogo (1): bárzo błędzifz: Iż íe z íkory cudnym fádzifz: Bo gdy z ciebie íierść opłynie/ Wżytko tve śláchectwo zginie. *BierEz* I2v.

W porównaniu (1): Rozpłynie się też każde wojsko niebieskie/ y zwinione będą iako kłiegi niebieskie/ y wszelkie wojsko ich opłynie/ iako opływa liść z drzewa winnego *BudBib Is 34/4*.

4. *Być czymś dookoła oblany; być otoczonym, wypełnionym czymś ponad miarę; circumfluere Cn (1):*

Zwrot: »morzem opłynąć« (1): Acháia szeroka ziemiá Grecyiey/ ze wząd morzem opłynęła *BielKron 272v*.

5. *Przestać być czym oblany [z czego] (1):* iefzcze z krwie oney ktora z niego ciekła nieopłynął *SkarŻyw 572*.

II. Transit. (4):

1. *Płynąć otoczyć, oblać [kogo, co] (3):* Acz ná yne przydą łtráchy przed łrogiami wodámi ále miełcá miełkánia náłłego opłiná łagodne rzeki vwefelájące miáłtá náłłe w ktorych łnámí y łam náłz pan przebywa. *RejPs 69v*.

W przen (2):

W porównaniach (2): Wyłokości łądow twych ná myę łie zgárnęły/ Iák byłtre wody zewłłąd ták myę opłynęły. *LubPs L4; Nólłąc łtrách twoy ná łoby łem práwye włtawał/ Gdym łrogość gnyewu twego nád łobą wzawał. Práwye yák obłitość wod ták myę opłynęły [strach, gniew]/ Zárázem ná cáły dzyeń zewłłąd ogárnęły LubPs T4*.

2. *Oblać, zalać, pokryć co (1):*

Fraza: »krwawy pot opłynął ciało« (1): pomni iż ten Pan będąc w łmętku y w wielkim łtráchu w onym ogroycu/ wiedzác włzytkę onę okrutną mękę łwoię/ ták iż krwwy pot opłynął włzytko łwięte ciało iego. *RejPos 107*.

Synonimy: I. 2. wezbrać; 4. ogarnąć.

Formacje współrdzenne cf PLYNAĆ.

Cf OPLYNĘŁY, OPLYNIENIE, [OPLYNIONY]